

> Retouradres Postbus 40225 8004 DE Zwolle

Tennet TSO
T.a.v. mevrouw W. van Dijk
Postbus 718
6800 AS ARNHEM

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 40225
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
F 070 378 61 39
ffwet@rvo.nl

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190015415823

Kenmerk
FF/75C/2015/0179.pos.afw.js

Bijlagen
1

Datum
Betreft Beslissing op uw aanvraag
Ruimtelijke ingrepen

Geachte mevrouw Van Dijk,

Naar aanleiding van uw verzoek van 28 april 2015 en de aanvullingen hierop van 9 september 2015 en 19 oktober 2015, geregistreerd onder aanvraagnummer 5190015415823 om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee. Ik kan u de gevraagde ontheffing niet verlenen, omdat er geen sprake is van overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Dit houdt in dat het toegestaan is de hoogspanningsverbinding 380kV Borssele-Rilland (Zuid-West 380kV west) te exploiteren, mits de in deze brief genoemde maatregelen worden uitgevoerd. Verder in deze brief staat vermeld wat daarvoor de redenen zijn.

Procedure

In artikel 20a, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 is bepaald dat op de besluitvorming voor dit project de rijkscoördinatieregeling als bedoeld in artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing is. Dat wil in dit geval zeggen dat de besluiten die nodig zijn voor de hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV west (Borssele-Rilland) gezamenlijk worden voorbereid, waarbij deze procedure wordt gecoördineerd door de minister van Economische Zaken (EZ). Daarbij doorlopen de besluiten, op grond van artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro, de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht met toepassing van de bijzondere regels in artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro.

Dit besluit is één van de besluiten die nodig zijn voor hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV west. Daarom is ook op dit besluit de rijkscoördinatieregeling van toepassing.

De minister van EZ heeft een gecoördineerde voorbereiding van de besluiten voor hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV west bevorderd. Onderhavig besluit is samen met het inpassingsplan en de andere besluiten als volgt voorbereid:

- Op 3 maart 2016 is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen;
- op 3 maart 2016 is door de minister van EZ een ontwerp van het besluit aan TenneT TSO B.V. gezonden;
- het ontwerp van het besluit heeft van 4 maart tot en met 14 april 2016 ter inzage gelegen bij gemeente Kapelle, Kerkplein 1, Kapelle;
- er zijn twee informatieavonden georganiseerd, op 22 en 29 maart 2016, waarbij de mogelijkheid werd geboden mondeling zienswijze naar voren te brengen.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
aanvraagnummer
5190015415823

Op grond van artikel 3.32 in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wet ruimtelijke ordening worden dit besluit en de andere besluiten gelijktijdig door de minister van EZ bekendgemaakt. Tevens doet de minister van EZ daarvan mededeling in de Staatscourant, enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen en langs elektronische weg. Eerdere insprekers en grondeigenaren en beperkt gerechtigden op die gronden worden persoonlijk geïnformeerd.

Behandeling zienswijzen

Naar aanleiding van de publicatie van de kennisgeving en de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten voor Zuid-West 380 kV west zijn zienswijzen over de ontwerpbesluiten naar voren gebracht. Zie de antwoordnota zienswijzen voor een overzicht van de behandeling van de zienswijzen. In de antwoordnota vindt u ook de reacties op de inhoudelijke punten uit de zienswijzen die niet specifiek zijn, respectievelijk over alle ontwerpbesluiten gaan.

Tegen het ontwerp van dit besluit zijn zienswijzen ingediend. In de genoemde antwoordnota vindt u de inhoudelijke reacties op de zienswijzen voor zover deze niet zijn opgenomen in het besluit zelf.

De antwoordnota maakt, voor zover de zienswijzen zich richten tegen het ontwerp van onderhavig besluit, onderdeel uit van het besluit. In de antwoordnota is aangegeven of de zienswijzen aanleiding geven om het onderhavige besluit aan te passen.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de exploitatie van het project 'Hoogspanningsverbinding 380kV Borssele-Rilland (Zuid-West 380kV west)', gelegen in de gemeenten Borssele, Kapelle en Reimerswaal. Het project betreft de ingebruikname van een nieuwe hoogspanningsverbinding. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de graspieper (*Anthus pratensis*), groenling (*Carduelis chloris*), grutto (*Limosa limosa*), houtduif (*Columba palumbus*), kemphaan (*Philomachus pugnax*), Kieviet (*Vanellus vanellus*), kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*), knobbelzwaan (*Cygnus olor*), kokmeeuw (*Larus ridibundus*), kolgans (*Anser albifrons*), koolmees (*Parus major*), koperwiek (*Turdus iliacus*), kuifeend (*Aythya fuligula*), meerkoet (*Fulica atra*), merel (*Turdus merula*), regenwulp (*Numenius phaeopus*), roodborst (*Erithacus rubecula*), slobbeend (*Anas clypeata*), smient (*Anas penelope*), spreeuw (*Sturnus vulgaris*),

tureluur (*Tringa totanus*), Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*), veldleeuwerik (*Alauda arvensis*), vink (*Fringilla coelebs*), waterhoen (*Gallinula chloropus*), waterral (*Rallus aquaticus*), watersnip (*Gallinago gallinago*), wilde eend (*Anas platyrhynchos*), wintertaling (*Anas crecca*), witte kwikstaart (*Motacilla alba*), wulp (*Numenius arquata*), zanglijster (*Turdus philomelos*), zilvermeeuw (*Larus argentatus*), zomertaling (*Anas querquedula*) en de zwarte kraai (*Corvus corone*). voor de periode van 1 oktober 2019 tot en met 30 september 2044.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
aanvraagnummer
5190015415823

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

Vogels zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet.

Verbodsbepalingen

Op grond van artikel 9 de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde inheemse diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Vrijstelling van artikel 9 van de Flora- en faunawet.

Uit de aanvraag blijkt dat ontheffing is aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet, voor wat betreft het doden en/of verwonden van vogels. Om het doden en verwonden van de betrokken vogelsoorten te voorkomen stelt u maatregelen voor zoals beschreven op pagina 31 en 32 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Draadslachtofferonderzoek Flora- en faunawet zuid-west 380kV, Borssele-Rilland (ZW380 West)" van 22 april 2015 (bijlage 1 bij dit besluit). U stelt voor draadmarkering in de vorm van varkenskrullen aan de retourstroomeleider en de bliksemdraad aan te brengen op locaties waar de aanvaringskans met vogels het grootst wordt geacht. Ongeveer 30% van het traject wordt om de 5 meter voorzien van dit type draadmarkering.

Om te bepalen of er een effect op de gunstige staat van instandhouding te verwachten is, is gebruik gemaakt van de ORNIS-norm. Deze norm, de 1%-mortaliteitsnorm, stelt dat 1% van de natuurlijke sterfte van de betreffende populatie, als gevolg van het project, de gunstige staat van instandhouding van de betreffende populatie niet in het geding zal brengen. Bij de exploitatie van onderhavige verbinding bestaat, zonder het treffen van mitigerende maatregelen, de kans dat ten aanzien van de knobbelzwaan, zomertaling, waterral en de witgat sprake kan zijn van het overschrijden van de 1%-mortaliteitsnorm.

Met de voorgestelde maatregelen, het aanbrengen van varkenskrullen aan de retourstroomeleider en de bliksemdraad langs plekken waar de aanvaringskans met vogels het grootst wordt geacht, wordt het aantal te verwachte slachtoffers teruggebracht. Door de voorziene maatregelen wordt overschrijding van de 1%-mortaliteitsnorm voorkomen. De gunstige staat van instandhouding van de graspieper, groenling, grutto, houtduif, kempfaan, Kieviet, kleine karekiet, knobbelzwaan, kokmeeuw, kolgans, koolmees, koperwiek, kuifeend, meerkoet,

merel, regenwulp, roodborst, slobeend, smient, spreeuw, tureluur, Turkse tortel, veldleeuwerik, vink, waterhoed, waterral, watersnip, wilde eend, wintertaling, witte kwikstaart, wulp, zanglijster, zilvermeeuw, zomertaling en de zwarte kraai komt niet in het geding, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

**Onze referentie
aanvraagnummer
5190015415823**

Volgens artikel 16ga van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten geldt het verbod, bedoeld in artikel 9 van de Flora- en faunawet, niet ten aanzien van het niet-opzettelijk doden en verwonden van dieren, indien de handelingen verband houden met de aanleg of exploitatie van hoogspanningsverbindingen. Door het treffen van voornoemde mitigerende maatregelen accepteert u niet willens en wetens de geenszins te verwaarlozen kans dat er dieren worden gedood. Hiermee is in onderhavig geval sprake van niet opzettelijk doden of verwonden van dieren en is artikel 16 ga van toepassing op het project. Hieruit volgt dat in uw geval een vrijstelling geldt van artikel 9 van de Flora- en faunawet.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Besluit

Gelet op het voorgaande wijs ik uw aanvraag voor een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet af.

Conclusie

Dit houdt in dat het toegestaan is het project 'Hoogspanningsverbinding 380kV Borssele-Rilland (Zuid-West 380kV West)' te exploiteren, mits de in dit besluit genoemde maatregelen worden uitgevoerd. Dit besluit geldt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen.

U dient direct contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij de exploitatie van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als beoordeeld bij dit besluit noodzakelijk zijn. Als u de maatregelen zoals genoemd in dit besluit niet uitvoert of hiervan afwijkt, heeft u (mogelijk) toch ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

Beroep

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, postbus 20019, 2500 EA, Den Haag. De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken en vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd. Een belanghebbende die redelijkerwijs niet kan worden verweten dat hij geen zienswijze naar voren heeft gebracht op het ontwerp van het desbetreffende besluit kan ook beroep instellen.

Op dit besluit is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat de belanghebbende in het beroepschrift moet aangeven welke beroepsgronden hij aanvoert tegen het besluit. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd. Het wordt aanbevolen in het beroepschrift te vermelden dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

**Onze referentie
aanvraagnummer
5190015415823**

Met vriendelijke groet,

Martijn van Dam
Staatssecretaris van Economische Zaken

Categorie	Soort	DSO voor huidig tracé (40 km)	DSO voor toekomstig tracé (39 km) met compensatie- draad zonder draadmarkering	Additionele draad- slachtoffers	1%-mortaliteits- norm
V	Torenvalk	14	18	4	31
V	Waterral	118	149	31	11,6325
V	Waterhoen	172	218	46	339,3
V	Meerkoet	712	902	190	284,05
V	Zilverplevier	17	21	4	19,6
V	Kievit	774	981	207	427,75
V	Kemphaan	314	399	84	102,34
V	Watersnip	305	386	82	132,345
V	Grutto	396	501	106	144
V	Wulp	179	227	48	100,32
V	Tureluur	181	229	48	104
V	Kokmeeuw	467	592	125	250
V	Kleine mantelmeeuw	8	10	2	15,138
V	Zilvermeeuw	119	151	32	111
V	Visdief	12	15	3	20
V	Bokje	8	10	2	⁵¹
V	Witgat	4	5	1	⁵²

Uit de berekeningen komt naar voren dat voor een aantal soorten de kans bestaat dat de 1%-mortaliteitsnorm wordt overschreden. Het gaat hierbij voor categorie V om de knobbelzwaan, zomertaling, waterral en witgat. Daarnaast is er nog een aantal soorten van categorie IV waarvoor mogelijk maatregelen moeten worden genomen. Voor deze soorten leidt ieder slachtoffers mogelijk tot overschrijding van de 1%-mortaliteitsnorm.

5.2 MITIGERENDE MAATREGELEN

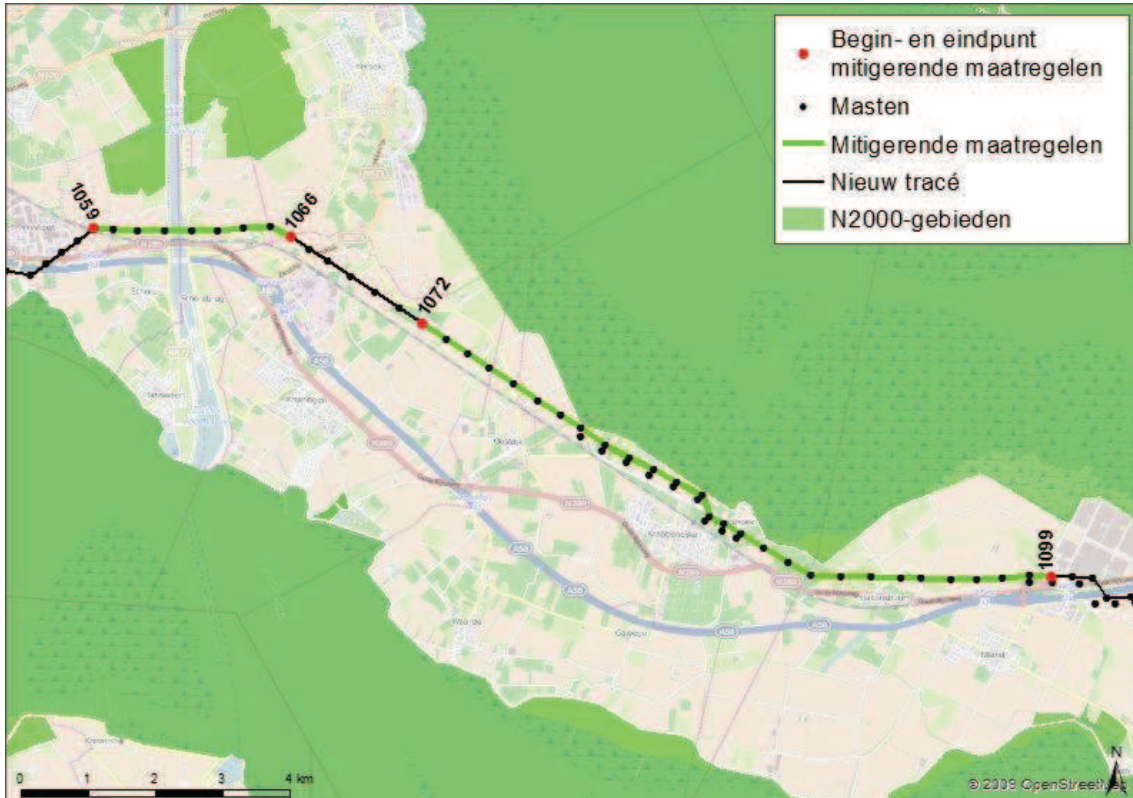
In deze paragraaf worden de mitigerende maatregelen uitgewerkt. In eerste instantie wordt gekeken naar het uitvoeren van maatregelen langs een deel van het nieuwe tracé. Als dit niet voldoende blijkt te zijn, dan is het mogelijk om langs het volledige tracé maatregelen te nemen en om maatregelen te nemen in de bestaande hoogspanningsverbinding.

De te nemen maatregel bestaat uit het toepassen van varkenskrullen in de retourstroomgeleider. Wanneer langs een deel van het tracé deze maatregel wordt genomen, dan is het belangrijk om dit te doen op die plaatsen die het meest effectief zijn. Het meest effectief zijn de locaties waar het meest vogels voorkomen. Aan de hand van de risicokaarten voor windmolens (Aarts & Bruinzeel, 2009) zijn de gebieden met de grootste aantallen of dichtheden aan vogels uitgekozen (met andere woorden: die gebieden waar de risico's op aanvaringslachtoffers het grootst zijn). Zie voor een ruimtelijke verdeling van de maatregelen Afbeelding 4. De tracés zijn als volgt (zie voor relevante mastnummers Tabel 11):

1. Nabij Yerseke en Kapelse Moer.
2. Zuid-Beveland, daar waar de hoogspanningsverbinding dicht bij de Oosterschelde ligt.

⁵¹ Voor deze soort is geen 1%-mortaliteitsnorm bekend, maar in vergelijking met andere soorten met vergelijkbare draadslachtofferaantallen wordt de 1%-mortaliteitsnorm niet overschreden.

⁵² Voor deze soort is geen 1%-mortaliteitsnorm bekend, maar in vergelijking met andere soorten met vergelijkbare draadslachtofferaantallen bestaat de kans dat de 1%-mortaliteitsnorm wordt overschreden als er geen maatregelen worden genomen.

Abbeelding 4: Ruimtelijke indeling van de mitigerende maatregelen. Groen geeft de delen aan waar maatregelen in de vorm van draadmarkeringen (varkenskrullen) moeten worden genomen in de nieuwe verbinding. De mastnummers waartussen de maatregelen moeten worden genomen zijn ook opgenomen in de afbeelding en staan in Tabel 11.

Tabel 11: Relevante mastnummers voor de mitigerende maatregelen

Tracé 1		Tracé 2	
1059	1072	1085	1097
1059A	1073	1085a	1098
1060	1074	1086	1099
1061	1075	1087	M310
1062	1076	1088	309N
1063	1077	1089	M328
1064	1078	1090	M327
1065	1079	M321	M326
1066	1080	1091	M325
	1081	1093	M324
	1082	1094	M323
	1083	1095	M322
	1084	1096	M322a

5.3 CONCLUSIE STAP 3

Na berekening van het aantal draadslochteroffers blijkt dat voor een aantal soorten de 1%-mortaliteitsnorm mogelijk wordt overschreden. Dit betekent dat mitigerende maatregelen moeten worden genomen. In het volgende hoofdstuk wordt het effect van deze mitigerende maatregelen bepaald.